

PEDAGOGIK KOMPETENTLIKNI SHAKLLANTIRISHDA INTERNET IMKONIYATLARI: INTERNETGA KIRISH VA UNDA ISHLASH, AXBOROT MAKONI HAMDA ELEKTRON POCHTALAR BILAN ISHLASH

*Shahrisabz Davlat Pedagogika instituti Pedagogika fakulteti Pedagogika
yo`nalishi sirtqi 1-24 guruh talabasi **Tursunova Mohinur***

Annotatsiya: Mazkur maqolada pedagogik kompetentlikni shakllantirish jarayonida internet texnologiyalarining o`rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Xususan, internetga kirish imkoniyatlari, internet tarmoqlarida axborot makonidan samarali foydalanish hamda elektron pochta xizmatlari orqali pedagogik muloqotni rivojlantirish masalalari yoritilgan. Muallif tomonidan internet resurslaridan oqilona foydalanish pedagogning kasbiy salohiyatini oshirishga xizmat qilishi asoslab berilgan.

Kalit soʻzlar: pedagogik kompetentlik, internet texnologiyalari, axborot makoni, elektron pochta, raqamli ta'lim.

Annotation: This article analyzes the role and importance of Internet technologies in the formation of pedagogical competence. In particular, it highlights Internet access, effective use of the information space in Internet networks, and the development of pedagogical communication through e-mail services. The author substantiates that rational use of Internet resources contributes to improving the professional competence of teachers.

Keywords: pedagogical competence, Internet technologies, information space, e-mail, digital education.

Kirish

Zamonaviy ta'lim tizimi pedagogdan nafaqat chuqur bilim, balki yuqori darajadagi pedagogik kompetentlikni ham talab etadi. Raqamli texnologiyalar, xususan internet imkoniyatlari pedagogik faoliyatning ajralmas qismiga aylanib

bormoqda. Internet orqali axborot olish, tajriba almashish va muloqot qilish pedagogning kasbiy rivojlanishida muhim omil hisoblanadi.

Pedagogik dasturiy vositalar – kompyuter texnologiyalari yordamida o‘quv jarayonini qisman yoki to‘liq avtomatlashtirish uchun mo‘ljallangan didaktik vosita hisoblanadi. Ular ta‘lim jarayonini samaradorligini oshirishning istiqbolli shakllaridan biri hisoblanib, zamonaviy texnologiyalarning o‘qitish vositasi sifatida ishlatiladi. Pedagogik dasturiy vositalar tarkibiga: o‘quv fani bo‘yicha aniq didaktik maqsadlarga erishishga yo‘naltirilgan dasturiy mahsulot (dasturlar majmuasi), texnik va metodik ta‘minot, qo‘shimcha yordamchi vositalar kiradi. Pedagogik dasturiy vositalarni quyidagilarga ajratish mumkin: o‘quvchilarning bilim darajasi va qiziqishlaridan kelib chiqib yangi bilimlarni o‘zlashtirishga yo‘naltiradi; - test dasturlari – egallangan bilim, malaka va ko‘nikmalarni tekshirish yoki baholash maqsadlarida qo‘llaniladi; mashq qildirgichlar avval o‘zlashtirilgan o‘quv materialini takrorlash va mustahkamlashga xizmat qiladi. Pedagogik dasturiy vositalarni yaratish texnologiyasini amalga oshirish maqsadida ularning an‘anaviy vositalardan ustunligini tasdiqlovchi qator ijobiy omillar mavjud. Mazkur omillar didaktik, psixologik, iqtisodiy, fiziologik guruhlariga ajratildi.

Asosiy qism

Pedagogik kompetentlik va internet imkoniyatlari

Pedagogik kompetentlik – bu o‘qituvchining kasbiy bilim, ko‘nikma, malaka va shaxsiy fazilatlarining uyg‘unligi bo‘lib, ta‘lim jarayonini samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Internet imkoniyatlari pedagogik kompetentlikni rivojlantirishda keng sharoit yaratadi. Onlayn kurslar, elektron kutubxonalar va ilmiy platformalar pedagogning bilim doirasini kengaytiradi.

Internetga kirish va unda ishlash madaniyati.

Internetga kirish nafaqat texnik imkoniyat, balki axborotdan maqsadli va tanqidiy foydalanish madaniyatini ham talab etadi. Pedagog internet manbalaridan foydalanganda axborotning ishonchliligini tekshirishi, mualliflik huquqlariga rioya qilishi lozim. Bu esa pedagogning axborot kompetentligini oshiradi. Internet

tarmoqlarida global axborot makonini tashkil etadi. Ushbu makonda pedagoglar uchun metodik materiallar, dars ishlanmalari va ilmiy maqolalar mavjud. Axborot makonidan samarali foydalanish pedagogning ijodiy yondashuvini rivojlantiradi va dars sifatini oshiradi. Ilmiy manbalarda pedagogik kompetentlik o'qituvchining kasbiy bilimlari, amaliy ko'nikmalari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish qobiliyati hamda shaxsiy fazilatlarining integratsiyasi sifatida talqin etiladi. Zamonaviy pedagog nafaqat bilim beruvchi, balki yo'naltiruvchi, maslahatchi va moderator vazifasini ham bajaradi.

Elektron pochta bilan ishlashning ahamiyati

Elektron pochta pedagogik muloqotning muhim vositasi hisoblanadi. U orqali o'qituvchi talabalar, ota-onalar va hamkasblar bilan tezkor aloqa o'rnatadi, o'quv materiallarini almashadi. Elektron pochta bilan ishlash ko'nikmasi pedagogning kommunikativ kompetentligini mustahkamlaydi.

Internet texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi o'rni

Internet texnologiyalari ta'lim jarayonini individuallashtirish va differensiallashtirish imkonini beradi. Onlayn platformalar orqali:

- masofaviy ta'lim tashkil etiladi;
- elektron o'quv resurslari yaratiladi;
- interaktiv metodlar (forum, vebinar, testlar) qo'llaniladi.

Bu jarayonlar pedagogning metodik va raqamli kompetentligini oshiradi. Odatda, muayyan kompetentlikni shakllantirish muammolarini tadqiq qilishda axborot- kommunikativ kompetentlik egallaganligining uchta darajasi farqlanadi: - bazaviy (tayanch) — bu darajada kompyuter savodxonligi uchun zarur bo'lgan tayanch bilim, ko'nikma va malakalar shakllangan; kasbiy faoliyatni tashkil etishda **AKT** dan minimal foydalanish (elektron ko'rinishdagi axborotni yaratish, tahrir, saqlash, nusxa ko'chirish va ko'chirishning umumiy usullarini egallash, taqdimot texnologiyalari vositasida axborotni taqdim qilish, Internet tarmog'ida axborotni qidirish ko'nikmalarini egallash va x.k., tarmoqda o'zaro hamkorlikning muammo xarakteriga tobora mos keladigan va uni tobora optimal usullar bilan hal qilish

imkonini beradigan usulini (yoki ularning kombinatsiyasini) tanlash); - texnologik bu darajada **AKT** amaliy faoliyatning instrumentiga (quroliga) aylanadi (Internet-resurslar potensialini, ularning interaktivligi va axborotlilikini maqsadli nuqtayi nazaridan baholash; global kompyuter tarmog'i resurslari va dasturiy vositalarini asosiy texnologik, iqtisodiy, ergonomik va texnik talablarni hisobga olgan holda tahlil; Internet global tarmog'ida dasturiy texnologik va axborot ta'minotini taqdim qilish sifati, vosita va shakllarini tahlil qilish) - amaliy (professional) darajada kasbiy faoliyatni amalga oshirish uchun yangi vositalarni yaratish va ulardan ta'lim-tarbiyaviy jarayonlarda samarali foydalanish malakasiga ega bo'lishi. Axborot-kommunikativ kompetentlikning uch darajali modeliga mos holda pedagogda: - bazaviy daraja — pedagogning vazifalaridan kelib chiqib **AKT** vositalarida ta'lim-tarbiya maqsadlariga erishish uchun zarur bilim, malaka va ko'nikmalar invarianti; - texnologik daraja — **AKT** o'zlashtirish va pedagoglik faoliyatiga ixtisoslashtirilgan, kasbiy faoliyatni amalga oshirish metodikasi va mazmuni talablariga muvofiq ishlab chiqilgan, texnologiya hamda resurslarni joriy qilishga tayyorlik; - pedagogik (psixologik-pedagogik, metodik, ijodiy) daraja -kasbiy faoliyat maqsadlariga mos elektron vositalarini ishlab chiqish, **AKT** vositalaridan shaxsning ma'naviy kamolotini ta'minlash bo'yicha vazifalarni hal qilishda foydalanishni farqlash mumkin Mening fikrimcha, internet imkoniyatlaridan samarali foydalana olgan pedagog zamonaviy ta'lim talablariga to'liq javob bera oladi. Internet pedagogni doimiy o'rganishga, yangiliklardan xabardor bo'lishga undaydi. Shu bois pedagogik kompetentlikni shakllantirishda internet texnologiyalarini chuqur o'zlashtirish zarur deb hisoblayman.

Xulosa

Zamonaviy ta'lim tizimi sharoitida pedagogik kompetentlikni shakllantirish va rivojlantirish pedagog faoliyatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi, xususan, internet imkoniyatlarining kengayishi ta'lim jarayoniga yangi yondashuvlarni olib kirdi. Internet resurslaridan samarali foydalanish pedagogning kasbiy bilimlarini doimiy

ravishda yangilab borishiga, metodik salohiyatini oshirishiga va innovatsion fikrlashini rivojlantirishiga xizmat qiladi.

Internetga kirish va unda ongli ishlash pedagogdan yuqori darajadagi axborot madaniyatini talab etadi. Axborot makonida mavjud bo'lgan materiallarni tanlash, tahlil qilish va maqsadga muvofiq qo'llash pedagogik kompetentlikning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Shu bilan birga, elektron pochta va boshqa raqamli muloqot vositalari orqali pedagogik hamkorlikni yo'lga qo'yish, o'quv jarayonini samarali boshqarish va teskari aloqani ta'minlash imkoniyati kengayadi.

Xulosa qilib aytganda, internet imkoniyatlari pedagogik kompetentlikni shakllantirishda nafaqat yordamchi vosita, balki ta'lim jarayonining muhim tarkibiy elementi sifatida namoyon bo'lmoqda. Pedagog internet texnologiyalaridan maqsadli, tizimli va axloqiy me'yorlarga rioya qilgan holda foydalansa, ta'lim sifati oshadi, o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishi kuchayadi hamda zamonaviy ta'lim talablariga mos, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash imkoniyati yaratiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abdullaeva N.X. Pedagogik kompetentlik va uni shakllantirishning zamonaviy yondashuvlari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
2. Sayidahmedov N.S. Pedagogik mahorat va pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
3. Xodjayev B.Yu. Zamonaviy ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari. – Toshkent: Innovatsiya-Ziyo, 2021.
4. Abdukarimova, N. (2020). Elektron darsliklar va ularning pedagogik samaradorligi. Toshkent: O'zbekiston pedagogika universiteti nashriyoti.
5. Akhmedova, D. (2018). Pedagogik kompetentlikni rivojlantirishda zamonaviy texnologiyalar. Tashkent: Fan va texnologiya.
6. Kadirova, S., & Islomov, T. (2019). Interaktiv ta'lim vositalari va elektron darsliklar: pedagogik yondashuvlar. Toshkent: Ta'lim metodikasi nashriyoti.

7. Pritula, V. (2017). Modern Educational Technologies in Teacher Training. Kyiv: National Pedagogical University Press.
8. UNESCO. (2021). Digital Education Strategies and Teacher Competence Development. Paris: UNESCO Publications.
9. Rizayev, A. (2019). Ta'lim jarayonida elektron resurslardan foydalanish samaradorligi. Toshkent: Ilm-Fan nashriyoti.
10. Karimova, L. (2020). O'qituvchi malakasini oshirishda interaktiv texnologiyalar. Toshkent: Pedagogika.
11. Xushmatovich, Milinorov Xusniddin, and Toxirova Xadicha. "O'QUVCHILARNI MILLIY QADRIYATLAR ASOSIDA MA'NAVIY-AXLOQIY TARBIYALASHDA OILANING O'RNI." *Modern education and development* 26.4 (2025): 138-141.
12. Xushmatovich, Milinorov Xusniddin, and Ergasheva Feruza Boboqulovna. "XALQ PEDAGOGIKASIDA KITOBXONLIK MADANIYATI." *Modern education and development* 26.4 (2025): 127-130.
13. Xushmatovich, Milinorov Xusniddin. "SHARQ MUTAFAKKIRLARINING DUNYO TAMADDUNI RIVOJIGA QO'SHGAN HISSASI." *PEDAGOGIK ISLOHOTLAR VA ULARNING YECHIMLARI* 17.01 (2025): 180-183.
14. QIZI, MAHLIYO ZIYODOVA MURODULLA, SEVINCH CHOREYIVA, and MILINOROV XUSNIDDIN XUSHMATOVICH. "TARBIYA METODLARI KLASSIFIKATSIYASI." *TADQIQOTLAR* 74.2 (2025): 246-251.
15. QIZI, MAHLIYO ZIYODOVA MURODULLA, SEVINCH CHOREYIVA, and MILINOROV XUSNIDDIN XUSHMATOVICH. "YOSHLAR BILAN ISHLASHDA IJTIMOY-PEDAGOGIK INNOVATIKA." *TADQIQOTLAR* 74.2 (2025): 252-257.
16. Husniddin, Melinorov, Qodirova Musallam, and Eshbo'riyev Sardor. "G'ARB MAMLAKATLARIDA ZAMONAVIY OILAVIY MUNOSABATLARNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH

TENDENSIYALARI." *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ* 81.2 (2025): 53-61.

17. Husniddin, Melinorov, Qodirova Musallam, and Eshbo'riyev Sardor. "YOSHLARNING O'ZINI O'ZI BOSHQARISH ORGANLARI FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH." *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ* 81.2 (2025): 70-79.

18. Xushmatovich, Milinorov Xusniddin. "IQTIDORLI O 'QUVCHILARNI TAYYORLASHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI." *SHOKH LIBRARY* 1.10 (2025).

19. Maxmadiyorova, Marjona, and Mohidil To'rayeva. "BOLALARGA TA'LIM-TARBIYA BERISHDA ULARNING NEYROPEDAGOGIK XUSUSIYATLARINI AHAMIYATI." *Академические исследования в современной науке* 4.31 (2025): 84-88.

20. Xushmatovich, Milinorov Xusniddin. "ZAMONAVIY OILADA KOMMUNIKATSIYA MADANIYATI VA UNING TARBIYAGA TA'SIRI." *Shokh Articles Library* 1.2 (2025).

21. Милиноров, Хусниддин Хушматович, and П. М. Жалолова. "ПРОЦЕСС ОРГАНИЗАЦИИ РАЗВИТИЯ КОМПЕТЕНЦИЙ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ." *Proceedings of International Conference on Modern Science and Scientific Studies*. Vol. 3. No. 5. 2024.

22. Xushmatovich, Milinorov Xusniddin. "Pedagogik faoliyat jarayonida bo 'lajak pedagoglarni raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligini oshirish." *Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi* 7 (2024): 305-312.